

РЕФЕРАТИ ОПУБЛІКОВАНИХ СТАТЕЙ

Таксономічний аналіз збірного роду *Monoecocestus* (Cestoda, Anoplocephalidae). Спаський А. А. — Коротко викладено історію вивчення аноплоцефалід збірного роду *Monoecocestus*, який був скомпонований Beveridge (1994) з цестод декількох родів: 1) *Schizotaenia* Janicki, 1904, типовий вид — *S. decrescens* (Diesing, 1856) від пекарі (*Artiodactyla*) Бразилії; 2) *Lentiella* Rego, 1964, типовий вид — *L. machadoi* Rego, 1964 від шетинистого щура (Rodentia, Echimyidae) Бразилії; 3) *Perutaenia* Parra, 1953, типовий вид — *P. threlkeldi* Parra, 1953 з гірського віскаши (Rodentia, Chinchillidae) Перу; 4) *Monoecocestus* Beddard, 1914, типовий вид — *M. americanus* (Stiles, 1895) від американських деревних дикобразів. З підродини Anoplocephalinae цю збірну групу переносимо до підродини Monieziinae Spassky, 1951, котра тут розглядається в якості підродини аноплоцефалід. Встановлено нову родову назву: *Pecarezia* Spassky, nom. n. pro *Schizotaenia* Janicki, 1904 (типовий вид: *Taenia decrescens* Diesing, 1856) nom. praecoc., nec Cook, 1895 (Myriapoda); цей рід віднесено до триби Monieziini. Запропоновано нові діагнози родів *Monoecocestus* та *Pecarezia*. Згадані роди моніезіїд гризунів включаємо до триби Paraplocephalini Spassky, 1996.

Ключові слова: Cestoda, Anoplocephalidae, *Monoecocestus*, таксономічна ревізія.

Нові дані роду *Mediorhynchus* (Acanthocephala, Archiacanthocephala, Gigantorhynchidae) від птахів Болгарії. Димитрова З. М. — Під час досліджень нового фауністичного матеріалу з акантоцефалів птахів, зібраного за період 1984–1995 рр. у Болгарії, виявлено 4 види роду *Mediorhynchus*: *M. papillosus* від *Motacilla flava*, *Ficedula parva* (новий хазяїн) і *Hirundo rustica*; *M. micracanthus* від *Perdix perdix*, *Picoides major*, *Hirundo rustica*, *Acrocephalus arundinaceus*, *Fringilla coelebs*, *Sturnus vulgaris*, *Corvus frugilegus* (новий хазяїн) і *Corvus corone*; *M. rodensis* від *Garrulus glandarius* і *M. tenuis* від *Perdix perdix*, *Glareola pratincola*, *Melanocorypha calandra* і *Alauda arvensis* (новий хазяїн). *M. rodensis* вперше знайдено у Болгарії. Надані ілюстровані описи екземплярів з Болгарії.

Ключові слова: Acanthocephala, *Mediorhynchus*, птахи, морфологія, Болгарія.

Молюски родів *Tritia* та *Cyclope* (Gastropoda, Bucciniformes, Nassariidae) Чорного та Азовського морів. Аністратенко В. В., Старобогатов Я. І. — Наведено результати вивчення таксономії, номенклатури та розповсюдження родів *Tritia* (3 види) і *Cyclope* (3 види) в межах Чорного та Азовського морів. Обговорюються конхологічні особливості і деталі будови радули *T. reticulata* (L.), *T. modesta* (Mil.), *T. nitida* (Jeffr.), *C. neritea* (L.), *C. donovani* Risso, *C. (Proneurita) westerlundii* Brisina. На ранніх постембріональних стадіях формування черепашки відміни між згаданими видами є найбільш чіткими. Мінливість деяких ознак радули вивчених *Tritia* і *Cyclope* ускладнює їх використання для діагностики близьких видів.

Ключові слова: Gastropoda, таксономія, номенклатура, радула, черепашка, Nassariidae, *Tritia*, *Cyclope*, Чорне та Азовське моря, Україна.

Нові дані з фауни, поширення та екології крабів (Crustacea, Decapoda, Brachyura et Anomura) Гвінеї (Західна Африка). Муріна В. В. — На підставі результатів власних цілорічних зборів та обробки музейних колекцій (всього 1256 екз.) вивчено видовий склад фауни крабів прибережних вод Гвінеї. Виявлено 29 видів *Brachyura* та 1 вид *Anomura*, 4 види для даного регіону вказані вперше. З урахуванням літературних даних фауна *Brachyura* Гвінеї нараховує 60 видів з 12 родин. Вивчено зоогеографічний склад, вертикальний розподіл та екологію крабів.

Ключові слова: *Brachyura*, краби, фауна, Гвінея, зоогеографія, екологія.

Філогенія та класифікація *Leporidae* (Mammalia, Lagomorpha). Аверьянов О. О. — Проведено новий філогенетичний аналіз 28 родів неоген-сучасних *Leporidae*, що ґрунтується на 30 морфологічних ознаках. Встановлено 5 надродових груп: *Neolagomorpha*, suborder n., *Ochotonida*, order-group taxon n., *Leporida*, order-group taxon n., *Notolagini*, triba n., *Bunolagini*, triba n.

Ключові слова: *Lagomorpha*, *Leporidae*, філогенія, класифікація.

Особливості будови і функцій гнатосоми деяких кліщів родини Anystidae (Trombidiformes). Акімов І. А., Баданін І. В. — Проведено порівняльний аналіз скелетно-м'язової системи ротових органів *Tarsotomus* sp. и *Chaussieria venustissima*. У досліджених видів вперше для Trombidiformes знайдені м'язи-антагоністи лабрума, а також абдуктори тібії педіпальп. Показано, що ретрактори гнатосоми, а також зовнішні леватори фемура педіпальп починаються на медіальній поверхні аподем кокс другої пари ніг. Відміни в загальному плані будови гнатосоми у вивчених видів пов'язані з морфофункціональними особливостями хеліцер і педіпальп, які відображають різні шляхи адаптації анистід до хижацького способу життя. В цьому відношенні ротові органи Anystidae і Parasitengona мають ряд спільних ознак, що підтверджує висловлену раніше думку стосовно спорідненості цих груп кліщів.

Ключові слова: морфологія, гнатосома, кліщі-анистиди.

Морфологічні аномалії риб Дніпровського водосховища (на прикладі берша *Stizostedion volgensis*). Новицький Р. О., Гаско В. Я. — Знайдено широкий спектр аберацій інтер'єрних та екстер'єрних ознак у риб Дніпровського водосховища. Виявлено нові фенодевіанти. Серед особин, які народились у 1990–1991 рр., 76,5% мали будь-які аномалії. Висловлюється припущення про пряму залежність численних аномалій риб та станом природних вод і мулів після аварії на Чорнобильській АЕС, а також неспецифічну відповідь іхтіоценозу на токсичне забруднення Придніпровського промислового регіону.

Ключові слова: забруднення, прісноводні риби, *Stizostedion volgensis*, аномалії, Дніпровське водосховище, Україна.

Цестоди роду *Spiniglans* (Dilepididae) воронових (Corvidae) України. Саламатін Р. В. — В результаті наших досліджень у *Corvus cornix*, *C. frugilegus* та *Pica pica* виявлено 3 види цестод роду *Spiniglans* Yamaguti, 1959: *S. constricta*, *S. affinis* і *S.* sp. Раніше вони помилково розглядалися як один вид *S. constricta*. Види відрізняються між собою за розмірами хоботкових гачків, формою та розмірами бурси цируса, кількістю сім'яників. Наводяться оригінальні описи 3 видів.

Ключові слова: Cestoda, Dilepididae, *Spiniglans*, *Corvidae*, Україна.

Трематоди молюсків родини Melanopsidae (Gastropoda, Pectinibranchia, Cerithiiformes) з Західного Полісся з описом раніше невідомої церкарії. Градовський В. М. — Наведено якісні та деякі кількісні дані про трематодофауну прісноводних молюсків родини Melanopsidae з різних вододій Правобережжя України. Встановлено паразитування у цих молюсків 10 видів трематод. З середньої течії р. Горинь описано раніше невідому церкарію — *Cercaria* sp. (*Xiphidocercariae*) від *Fagotia danubialis* Bgt., 1884.

Ключові слова: текучі водойми, молюски, Melanopsidae, церкарії, зараженість, Правобережна Україна.

Ідентичність *Idiomacromerus longfellowi* і *I. terebrator* (Hymenoptera, Torymidae). Зерова М. Д., Сербюгина Л. Я. — На основі дослідження типових екземплярів видів встановлено синонімію: *Idiomacromerus terebrator* (= *Lochites terebrator* Masi, 1916) = *I. longfellowi* Girault, 1917, syn. n. Наведено переопис *I. terebrator* та оригінальні рисунки типових екземплярів згаданих видів.

Ключевые слова: Hymenoptera, Chalcidoidea, Torymidae, *Idiomacromerus*, синонімія.

Новий вид їздців-іхневмонід роду *Metopius* (Hymenoptera, Ichneumonidae, Metopiinae) з Північної Осетії. Толканіц В. Г. — Наведено опис нового для науки виду *Metopius* (*Peltocarus*) *notabilis* sp. n. з Північної Осетії.

Ключові слова: Hymenoptera, Ichneumonidae, Metopiinae, новий вид, Північна Осетія.

Переопис *Dermestes roubali* (Coleoptera, Dermestidae) з Алтаю. Лозинська Я. Л., Легалов А. А. — Переопис *D. roubali* (Kalik), знову знайденого рідкісного виду шкіроїдів.

Ключові слова: Coleoptera, Dermestidae, *Dermestes*, Алтай.

Новий вид роду *Herina* (Diptera, Ulidiidae) з Далекого Сходу Росії. Каменєва О. П. — *Herina zojae* sp. n. описано з Південного Примор'я. За жилкуванням крил, забарвленням та запиленням голови і тіла вид близький до *H. hennigi* Hering з північно-східного Китаю та Далекого Сходу Росії та до *H. orientalis* Schiner з Індонезії і відрізняється від них деталями візерунку крила.

Ключові слова: Diptera, Ulidiidae, Росія, Далекий Схід, *Herina*, новий вид.

Два нові види Miltogrammatinae (Diptera, Sarcophagidae) з Киргизстану. Вербес Ю. Г. — Описано два нові для науки види мільтограматин. Перший, *Xerophilomyia korneyevi* Verves, sp. n., нагадує *X. nigromaculata* Rohdendorf & Verves, 1980 чорними лапками передніх та задніх ніг та численними (понад 30 пар) волосинкоподібними орбітальними хетами, однак добре відрізняється коротшим флагелумом антен, чітко розмежованими між собою серединними плямами та бічними смугами 3-го та 4-го тергітів черевця та двома групами (2+4) вентральних щетинок ктенидію гомілок середньої пари ніг самця. Другий вид, *Eremasiomyia kamenevae* Verves, sp. n., габітуально нагадує *E. meridionalis* (Rohdendorf, 1927), відрізняючись видовженими сурстилями та дуже розширеними гоноподами геніталій самця.

Ключові слова: Diptera, Sarcophagidae, Miltogrammatinae, Киргизстан.

Маніпулювання вантажем у ос-полістів (Hymenoptera, Vespidae). Русіна Л. Ю. — Досліджено 3 види полістів, що мешкають у Херсонській обл.: *Polistes dominulus* Christ, *P. nimpha* Christ та *P. chinensis* F. Проведено аналіз ланцюгів актів поведінки при будівництві гнізда та годівлі личинок. Порівнювалися 3 типи маніпулювання з принесеним вантажем: 1. Фуражир сам використовує всю порцію для годівлі личинок; 2. Віддає частину порції іншій особині; 3. Віддає всю порцію. У всіх видів співвідношення цих типів маніпулювання було різним в 1997 та 1998 рр. Робочі особини передавали одна одній тільки їжу. Всі випадки передачі паперової пульпи були пов'язані з агресивними діями самки-засновниці. Зареєстровано також міжвидові відмінності у співвідношенні форм маніпулювання та в характері будівельної поведінки. Ці дані можуть бути використані при аналізі еволюції поліетизму в суспільних ос.

Ключові слова: касти, поліетизм, будівельна діяльність, суспільні осі, *Polistes*.

Новий палеарктичний вид кліщів роду *Scarabaspis*. Склад В. Є. — Описано новий вид кліщів *Scarabaspis altaicus* sp. n. (Mesostigmata, Eviplhididae), що пов'язаний із жуками-гноювиками *Geotrupes* sp. До цього часу у Палеарктиці був відомий лише один вид роду. Кліщі нового виду знайдені під надкрилами жука *Geotrupes* sp. з гірського Алтаю.

Ключові слова: Eviplhididae, *Scarabaspis*, новий вид, *Geotrupes*, Алтай.